Terörizm ve Medya

Terörizm ve Medya

Terörizmin temel amacı, terör örgütlerinin hedeflerini ve amaçlarını daha geniş kitlelere duyurmak, bu sayede kamuoyu desteğini arkasına almaktır. Medyada terör olayları ne kadar fazla yer alırsa terör hadisesi o ölçüde amacına ulaşmış kabul edilmektedir. Terör eylemleri, terör örgütlerinin kendi varlıklarını ve hedeflerini tanıtma amacı taşımaktadır. Bu nedenle çoğu terör örgütleri medyada yer almayı önemsemektedir. Terör örgütleri, medya üzerinden güçlü bir propagandayı aşamalı olarak gerçekleştirmek istemektedir. Örgütler, yapacakları eylemleri planlarken güçlü bir etki yaratmak amacıyla eylemin yeri, bu yerdeki toplumsal yapı, eylem sonrası oluşabilecek infial ve bu sırada yapılabilecek başka eylemler gibi konuları araştırmakta, kendi açılarından en yoğun çıkarın oluşmasını gözetmektedirler (Eşidir ve Bak, 2018, s.15).

Terörizm ve medya öteden beri iç içe olmuş iki alandır. Terör eylemlerinin birincil amacı medyanın ilgisini çekmektir. Terörizm medyayı kullanarak toplumsal infial yaratmaya çalışırken, medya da terör olaylarını haber malzemesi haline getirerek, aynı sahneleri sürekli tekrar ederek maddi kazanç elde etmektedir. Hatta medyada olaylar dramatikleştirilerek, kan, gözyaşı ve acıyla sulandırılarak verilmekte; topluma korku pompalanmaktadır. Ne yazık ki medya için bu gibi kötü olaylar her zaman en iyi haber konusu olarak görülmektedir (Devran, 2015, s.89).

Medya - terör ilişkisindeki diğer bir boyut ise bu iki kavram arasındaki karşılıklı çıkar konusudur. Medya terör eylemlerinin geniş kitlelerce duyulmasını sağlarken, terör olayları da medyanın daha fazla takip edilmesine neden olmaktadır. Medyada şiddet ve terör sahnelerinin defalarca gösterilmesi ticari kuruluşlar olan medya organları için reyting anlamına gelmektedir. Bu sebeple özellikle görsel medyada reytingler yükselmekte ve reklam pastasından alınacak paylar artmaktadır. Ayrıca medya aracılığı ile yayınlanan bu görüntüler özellikle de gençler ve eğitim düzeyi düşük kişiler üzerinde şiddetin ve saldırganlığın artmasına neden olmakta, yayınlanan görüntüler sanki gösteri veya eğlence dünyasının bir parçası gibi algılanmakta, sonuç olarak da toplumda bir duyarsızlaşma meydana gelmektedir (Akçay ve Çelenay, 2012, s.185).

Terör ve terörizm olgusu, günümüzde hem görünürlüğünü hem de etkisini oldukça arttırmış durumdadır. Bu bakımdan terörizmin gerek ülkesel gerek bölgesel gerekse küresel düzeyde önemli bir tehdit kaynağı haline geldiği açıktır. Terörizmin küresel düzeyde bu kadar etkili olmasındaki önemli etken ise medyadır. Medya araçlarının çeşitlenmesi, iletişim teknolojilerinin ve imkânlarının gelişmesi, interaktif kullanımın artışı etkili olan unsurlar arasında sayılabilir. Dolayısıyla medyanın çeşitlenmesi ile birlikte terörün medyada görünürlüğünün artışı arasındaki ilişkinin önemli hale geldiği açıktır (Şen ve Yaşa, 2020, s. 2797).

Sistematik zorlayıcılık, gözdağı ve şiddet içeren bir güç olarak terörizm, medya ile ilişkilenen uzun bir tarihî geçmişe sahiptir. Ulusal ya da küresel ölçekteki terör saldırılarının ardından, kurbanların ve ailelerinin kederini çoğu kez kanlı görüntülerle birlikte ortaya koyan; olayları önleyemediği için hükümetleri, siyaset yapıcıları ve devletin güvenlik kurumlarını suçlayan, olası gelecek saldırılardan spekülatif biçimde söz ederek halkı paniğe sürükleyen çok sayıda haber, kitle iletişim araçlarında yer alabilmektedir (Avşar, 2017, s.118).

Terör örgütleri medyada yer alarak zamanla adına eylem yaptıklarını iddia ettikleri toplum kesimlerinin meşru temsilcisi haline gelebilmenin yollarını aramaktadır. Bunun için medyanın kendilerini yasal, kabul edilmiş muhatap olarak görmesini, dolayısıyla röportajlar yapmasını ve programlarına konuk olarak almasını sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu süreçte örgüt yöneticilerinin tanımlanış biçimi, bu yönde kullanılan dil de bu meşrulaştırma sürecine katkı sağlamaktadır. Öte yandan medyanın verdiği haberler terör örgütüne meşruluk ve itibar kazandırabildiği gibi, terör elemanlarını cesaretlendirebilmekte ve toplumda infiale yol açabilmektedir (Devran, 2015, s.91).

Terör örgütleri medyayı bazı bilinçli amaçlar için kullanmaktadır. Birinci ve temel amaç terör örgütlerinin kendileriyle ilgili herhangi bir konuyu medyada olduğundan büyük göstererek toplum içerisindeki etkisini artırmaktır. İkinci amaç ise hareketsiz görünen örgütün zayıflayacağı ihtimaliyle kendi sempatizanlarına gücünü göstermek ve daha fazla güç kazanmak için medya üzerinden teröristlerin veya terör örgütünün gücünün abartılmasıyla terörün devamlılığını sağlamaktır. Üçüncü amacı da; örgütün sahip olduğu felsefi ve ideolojik temellerin tartışılmasını sağlayarak terör eyleminin haklılığını göstermek ve halk nezdinde yer edinmek şeklinde ifade edilebilmektedir (Eşidir ve Bak, 2018, s.15).

Terör örgütlerinin medyayı kullanmak istemelerindeki dördüncü amaç seyircinin dikkatini çekmek ve farkındalık yaratmaktır. Böylelikle hedef kitleye ve devlete gözdağı vererek korku yaratmaktadırlar. Beşinci amaç, örgütün tanınmasıdır. Terör saldırılarını neden düzenlediklerinin bilinmesini istemektedirler. Altıncı amaç saygınlık kazanmak ve örgüt adına düzenlenen saldırılara yönelik sempati kazanmaktır. En son amaç ise yarı meşru (quasi-legitimate status) bir durum kazanmak ve medyadan diğer siyasi aktörlerin gördüğü ilgiyi görmektir (Avşar, 2017, s.122).

Türkiye'de ve dünyada terörizm, amacını gerçekleştirmek için özellikle ekranları kullanmak istemektedir. Aslında terör bir reklam ve propaganda yöntemidir; demokratik yöntemle amacına ulaşamayan kesimlerin kendi güçlerini kanıtlamak için kullandıkları bir reklam biçimidir. Şöyle ki, bir kez yapılan bir eylem, defalarca ekranda gösterilir ve böylece bir eylem yerine binlerce kez eylem yapılmış gibi olmaktadır. Terörizm, amacını gerçekleştirmek için ulusal ve uluslararası medyayı kullanmaktadır. Bu açıdan terörizm bir propaganda yöntemidir; demokratik yöntemle amacına ulaşamayanların kendi güçlerini kanıtlamak için kullandıkları bir reklam biçimidir (Fendoğlu, 2012, s.2).

Bir kez yapılan eylem, defalarca ekranda gösterilir ve böylece binlerce eylem yapılmış gibi olmaktadır. Terörizmin amacı, hedef unsuru zayıflatmak, çürütmek ve moralini bozmaktır. Buna karşın kendisine inananların moralini yükseltmek, amaca yaklaştıkları intibaını vermek, toplumdaki desteğini artırmaktır. Bunu yapmak için teröristler, en medyatik eylem biçimini seçmektedirler. Kanlı eylemin zamanı, mekânı, usulü ve şekli açısından en medyatik eylem biçimi hangisi ise teröristler, onu yapmak istemektedirler. Bu kanlı eylemin duyulması, medyada yer alması, teröristlerin yaptığı eylemin kendisinden çok daha önemli olmaktadır (Fendoğlu, 2012, s.2).

Bir terör örgütünün eylemleri diğerlerine göre daha fazla medya merkezli organize edilebileceği gibi, aynı örgütün bazı eylemleri medya merkezli, bazılarıysa olmayabilir. Özellikle demokrasiyle yönetilen modern toplumlarda medya merkezli terör eylemlerinde artış olduğu bilinmektedir. Bu tür eylemler birden fazla karmaşık topluluğu hedef alarak düzenlenir. Din eksenli terör, bu

kategorinin en önemli örneklerinden biridir. Kendi örgüt üyeleri, Batı dünyası, diğer dinî terör örgütleri ve tüm İslam âlemi medya aracılığıyla aynı eylemle ulaşılabilen ayrı ayrı hedefler olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin son otuz yılına damgasını vuran terör örgütü PKK da medya merkezli terör eylemlerini tercih eden bir terör örgütüdür. Örgütün ilk eyleminde hedef seçilirken "haber" olmasına dikkat edildiği bizzat örgüt yönetimi tarafından açıklanmıştır (Avşar, 2017, s.121).

Terör-medya ilişkisi göz önüne alındığında bir terör eylemi karşısında, kamuoyunu aydınlatma sorumluluğunu taşıyan medya organizasyonlarının ve medya profesyonellerinin olaya yaklaşımı büyük önem arz etmektedir. Bu durumda medyanın halkı bilgilendirme görevini yerine getirmesi durumunda terör örgütünün amaçlarına hizmet etme tehlikesi ile görevi ile kendi rolünü oynama ve sorumluluklarını yerine getirme arasında bir çelişki yaşanabilir. Bu noktada medyanın nerede duracağı ve terör olayını haberleştirmede uyması gereken prensipler ehemmiyet kazanmaktadır. Esas mesele haber yapma ile terörün amaçlarına katkı sağlamayacak şekilde habercilik yapmadaki ayrımın nasıl yapılacağıdır (Eşidir ve Bak, 2018, s.15).

Haberlerin hazırlanmasına ilişkin kuşkusuz medyanın elinde doğruluk, gerçeklik ve objektiflik gibi evrensel mesleki ilkeler mevcuttur. Bunun yanı sıra her ülkenin kendi koşullarına göre konuya ilişkin yasal düzenlemeler yaptığı ve medya politikası geliştirdiği görülmektedir. Örneğin İngiliz medyası Sinn Fein ve IRA'nın, sorunun çözümüne yönelik olmayan mesajlarına yer vermeme gibi bir ilkeyi benimseyerek söz konusu terör örgütünün eylem yaparak kamuoyunda sansasyon yapma silahını belli oranda elinden almayı başarmıştır. İspanyol basını ve kamuoyu da ETA konusunda özgün yöntemler geliştirmeye çalışmıştır (Devran, 2015, s.86).

Sonuç olarak medya ve terör örgütleri arasında simbiyotik bir ilişkinin mevcut olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Medya organlarının bir olayı haber haline getirebilmesinde en önemli kriter o olayın sansasyonel olmasıdır. Haberin içeriği, sunuş biçimi, haberin yorumlanması da kamuoyunun söz konusu haberden etkilenme derecesini belirleyebilmektedir. Bu anlamda terör eylemleri de sansasyonel olaylardır ve yüksek haber değeri içermektedir. Ancak bu tür haberlerin kamuoyuna aktarılmasında, terör eylemlerinin haberleştirilmesinde, terör örgütlerine ilişkin haberlerin hazırlanmasında etik kurallar belirlenmelidir. Haber verme ve kamuoyunun bilgilendirilmesi özgürlüğü ile terörizmi yüceltme riski arasındaki denge iyi korunmalı, terörizmin temel amacı olan toplumu korkutmak, sindirmek ve yıldırmak hedeflerine erişmesine aracı olunmamalıdır. Türkiye'de faaliyet gösteren medya organlarının bu konuda büyük bir mesafe kat ettiği, terörizme ilişkin haberlerin hazırlanması ve yayımlanmasında yeterince dikkatli ve hassas davranıldığını belirtmekte de fayda görülmektedir.

Kaynakça

Akçay, E., ve Çelenay, Ö. (2012). Terör ve medya ilişkisinin 2003 yılında İstanbul'da meydana gelen saldırılar örneğiyle incelenmesi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 2(1), 183-197.

Avşar, Z. (2017). İnternet çağında medya, terör ve güvenlik. TRT akademi, 2(3), 116-132.

Devran, Y. (2015). Medya ve Terör Sorunsalı (The problematıcs of media and terror). Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3(2).

Eşidir, O.V. ve Bak, G. (2018). Şiddet unsuru olarak terör olaylarının medyada haberleştirilmesi. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 5(7), ss.1-12.

Fendoğlu, H. T. (2012). Terör ve Medya. Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi, 41-42.

Şen, Y. F., ve Yaşa, A. G. (2020). Terör ve Medya İlişkisi Bağlamında Terör Eylemlerinin Haberlerde Sunulma Biçimleri: "Reina Saldırısı" Örneği. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16(30), 2795-2831.